

הלבנות נזקי ממון פרק ג

א. בהמה מועדת לאכל פרות או ירקות וכיוצא בהן. לפיכך אם נכנסה לרשות הנזק, ואכלה דברים שדרפה לאכלם משלם נזק שלם, שנאמר "ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב פרמו, ישלם" (שמות כב, ד). ואם אכלה אותן ברשות הרבים, פטור; ואם נהנת משלם מה שנהנת, לא מה שהזיקה.

ב. פיצד: נכנסה לרשות הנזק, ואכלה שמשמין או לוט וכיוצא בהם בשווה דינר משלם דינר. ואם אכלה אותן ברשות הרבים, ונהנת רואין אותן כאלו הן שעורים או עמיר, ומשלם דמי עמיר או דמי שעורים בזול; אכלה אכלין הרעים לה, כגון שאכלה חטין הואיל ולא נהנת, פטור.

ג. אכלה אכלין שאין דרפה לאכלן, כגון שאכלה פסות או פלים בין ברשות הנזק, בין ברשות הרבים משלם חצי נזק: שזה שנוי הוא, ודרך בני אדם להניח פליהם וכסותן ברשות הרבים עד שינוחו מעט.

ד. בהמה שהיתה עומדת ברשות הנזק, ותלשה פרות מרשות הרבים, ואכלתן ברשות הנזק הרי הדבר ספק. לפיכך אינה משלמת אלא מה שנהנת; ואם תפס הנזק כמה שהזיקה אין מוציאין מידו, שהרי ברשותו אכלה.

ה. כלב שנכנס לחצר, ונטל פת או בשר, והוציאן לרשות הרבים או לחצר אחרת, ואכלן שם משלם מה שנהנה. אכלן בשדה שלבעל החצר משלם נזק שלם כאלו אכלן בתוך החצר, שהרי ברשות הנזק אכל. וכן כל פיוצא בזה.

ו. בהמה שאכלה אכלין שאין דרפה לאכלן, אבל אוכלת היא אותן על ידי הדחק כגון פרה שאכלה שעורים, וחמור שאכל פרשינים או דגים, וחזיר שאכל חתפת בשר, וכלב שלקק את השמן, וחתול שאכל תמרים, וכן כל פיוצא באלו אם אכלה ברשות הנזק, משלם נזק שלם. וברשות הרבים, פטור; ואם נהנת, משלם מה שנהנת.

ז. חיה שנכנסה לרשות הנזק, וטרפה ואכלה בהמה או בשר משלם נזק שלם, שזה הוא דרפה. אבל כלב שאכל כבשים קטנים, או חתול שאכל תרנגולים גדולים הרי זה שנוי, ומשלם חצי נזק.

ח. סל שיש בו לחם, ונכנס חמור ושבר הסל ואכל הלחם משלם על הסל ועל הלחם נזק שלם, שזה הוא דרכו. וכן שעיר עזים שראה לפת וכיוצא בו על פי החבית, ונסתבך בחבית ואכל את הלפת ושבר את החבית משלם על שניהן נזק שלם: כשם שדרכו לאכל, כך דרכו להתלות בפלים ולעלות כדי לאכל. וכן כל פיוצא בזה.

ט. אבל אם נכנס החמור, ואכל את הלחם, ואחר כך שבר את הסל ואכלו על הלחם משלם נזק שלם, ועל הסל חצי נזק. וכן כל פיוצא בזה.

י. בהמה שאכלה מתוך הרחבה, בין דרך הליכתה בין שעמדה ואכלה משלם מה שנהנת: ואפלו חזרה על צדי הרחבה, ואכלה מהן. אבל אם הניחה את הרחבה, והלכה ועמדה בצדי הרחבה

ואֲכָלָה מְשָׁלִם מַה שֶׁהִזִּיקָה. אֲכָלָה מִפֶּתַח הַחֲנוּת, מְשָׁלִם מַה שֶׁנִּהְנֶת; מִתּוֹךְ הַחֲנוּת, מְשָׁלִם מַה שֶׁהִזִּיקָה.

יא. הִיָּתָה מְהֻלָּכֶת בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים, וּפְשָׁטָה צוּאָרָה וְאֲכָלָה מֵעַל גִּבֵּי חֲבֵרְתָּהּ, וְאִפְלוּ עֲמֻדָה מְשָׁלִם מַה שֶׁנִּהְנֶת, שְׁכֵן דֶּרֶךְ הַבְּהֵמוֹת לֹאֲכַל זֶה מֵעַל גִּבֵּי זֶה. וְאִם קִפְצָה, וְאֲכָלָה עַל גִּבֵּי חֲבֵרְתָּהּ מְשָׁלִם מַה שֶׁהִזִּיקָה, שְׁגִבֵּי חֲבֵרְתָּהּ בַּחֲצֵר הַנֶּזֶק הוּא חָשׁוּב.

יב. בְּהֵמָה שֶׁהִחְלָקָה בְּאֶבֶן אוֹ בְּמִימֵי רִגְלֶיהָ, וְנִפְלָה לַגִּנָּה, וְנִחְבְּטָה עַל גִּבֵּי פְרוֹת וִירְקוֹת, אוֹ שֶׁאֲכָלָה מְשָׁלִם מַה שֶׁנִּהְנֶת: אִפְלוּ הִלָּכָה מֵעֲרוּגָה לֵעֲרוּגָה, וְאִפְלוּ נִשְׁאָרָה שֵׁם כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ אֵינוֹ מְשָׁלִם אֵלָּא מַה שֶׁנִּהְנֶת. וּמָה הִנִּיחַ יֵשׁ לָהּ בַּחֲבִיטָה שֶׁהָרִי מִצָּאָה מְקוֹם רֶךְ, וְלֹא נִתְרַסְקוּ אֲבָרֶיהָ. אֲבָל אִם יֵרְדָה כְּדִרְפָּה וְאֲכָלָה, מְשָׁלִם מַה שֶׁהִזִּיקָה; וְאִפְלוּ טִנְפָה פְרוֹת בְּמִי לִידָה מְשָׁלִם מַה שֶׁהִזִּיקָה, מִפְּנֵי שֶׁתַּחֲלָתוֹ בִּפְשִׁיעָה. וְכֵן אִם דִּחְפְּתָה חֲבֵרְתָּהּ, וְנִפְלָה מְשָׁלִם מַה שֶׁהִזִּיקָה: מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה לוֹ לְהַעֲבִירֵן אַחַת אַחַת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִדְחֲפוּ זֶה אֶת זֶה.

יג. הִחְלָקָה, וְנִפְלָה, וַיִּצָּאת, וַחֲזָרָה לַגִּנָּה אֶף עַל פִּי שַׁחֲזָה שֶׁלֹּא לְדַעַת הַבְּעָלִים, מְשָׁלִם מַה שֶׁהִזִּיקָה: מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה לוֹ לְשִׁמְרָה שֶׁלֹּא תַחֲזֹר שֶׁהַדָּבָר יִדּוּעַ שְׁפִיזֵן שִׁידְעָה דֶּרֶךְ הַגִּנָּה, הָרִי הִיא חוֹזֶרֶת מֵאֲלֶיהָ.

יד. הַקָּדָר שֶׁהַכִּנִּים קָדְרוּתָיו לַחֲצֵר בַּעַל הַבֵּית שֶׁלֹּא בְרִשּׁוֹת, וְשִׁבְרָתָן בְּהֵמָתוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבֵּית פָּטוֹר. וְאִם הִזְקָה בָּהֶן, בַּעַל הַקָּדְרוֹת חַיֵּב; וְאִם הַכִּנִּים בְּרִשּׁוֹת, פָּטוֹר. וְאִם קָבַל עָלָיו בַּעַל הַבֵּית לְשַׁמֵּר אֶת הַקָּדְרוֹת, בַּעַל הַבֵּית חַיֵּב.

טו. וְכֵן אִם הַכִּנִּים פְּרוּתָיו לַחֲצֵר בַּעַל הַבֵּית שֶׁלֹּא בְרִשּׁוֹת, וְאֲכָלְתָן בְּהֵמָתוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבֵּית פָּטוֹר. וְאִם הִחְלָקָה בָּהֶן, וְהִזְקָה בַּעַל הַפְּרוֹת חַיֵּב; וְאִם הַכִּנִּים בְּרִשּׁוֹת, פָּטוֹר. וְאִם קָבַל עָלָיו בַּעַל הַבֵּית לְשַׁמֵּר אֶת הַפְּרוֹת, בַּעַל הַבֵּית חַיֵּב.

טז. הַכִּנִּיסָן שֶׁלֹּא בְרִשּׁוֹת, וְאֲכָלְתָן בְּהֵמָתוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבֵּית, וְהִזְקָה בְּאֲכִילָתָן בַּעַל הַפְּרוֹת פָּטוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה לָהּ שֶׁלֹּא תֹאכַל. וְאִם הַכִּנִּיסָן בְּרִשּׁוֹת, וְהִנִּיחוּ בַּעֲלֵי הַחֲצֵר אֶת זֶה שֶׁהִרְשׁוּהוּ בַּחֲצֵר לְשִׁמְרָה, וְאֲכָלְתָן בְּהֵמָתוֹ שֶׁלְּבַעַל הַבֵּית, וְהִזְקָה בְּאֲכִילָתָן בַּעַל הַפְּרוֹת חַיֵּב: שְׁפִיזֵן שֶׁרָאָה הַבְּהֵמָה אוֹכֵלֶת דְּבָרִים הַמְזִיקִין לָהּ וְהִנִּיחָהּ, חַיֵּב שֶׁהָרִי אֵין בַּעֲלֵי הַחֲצֵר מְצוּיִין שָׁם, לְהַעֲבִיר הַבְּהֵמָה מֵהֵן.

יז. וּמַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה שֶׁנִּכְנְסָה לְאַפּוֹת בַּתְּנוּר בְּבֵית שְׁכֵנוֹתֶיהָ וְהִנִּיחוּהָ, וְנִתְעַלְמוּ כְּדִי שֶׁלֹּא יִבִּיטוּ בָּהּ בַּעַת לִישָׁתָהּ וְאַפִּיתָהּ, וְכֹא עֹז שֶׁלְּבַעַל הַבֵּית, וְאֲכַל הַבֶּצֶק וּמֵת; וְחִיבוּתָהּ חֲכָמִים לְשַׁלֵּם דָּמֶיהָ. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזֶה.

יח. הַמְּגֵדִישׁ בְּתוֹךְ שָׂדֶה חֲבָרוּ שֶׁלֹּא בְרִשּׁוֹת, וְאֲכָלְתָן בְּהֵמָתוֹ שֶׁלְּבַעַל הַשָּׂדֶה פָּטוֹר. וְאִם הִחְלָקָה בָּהֶן, וְהִזְקָה בַּעַל הַפְּרוֹת חַיֵּב. אֲכָלְתָן, וְהִזְקָה בְּאֲכִילָתָן פָּטוֹר. וְאִם הִגְדִּישׁ בְּרִשּׁוֹת בַּעַל הַשָּׂדֶה חַיֵּב, אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא קָבַל עָלָיו לְשַׁמֵּר: שֶׁהַשּׁוֹמֵר בִּגְרָנוֹת כִּיּוֹן שֶׁאִמָּר לוֹ הִגְדֵּשׁ בְּכֶאֱן, כְּמִי שֶׁאִמָּר לוֹ הִגְדֵּשׁ וְאֵנִי אֲשַׁמֵּר לָךְ הוּא חָשׁוּב.